

A.Smetona: gražiausias lietuviškas paukštis gaidys tampa kone keiksmožodžiu

Mindaugas Jackevičius,

www.DELFI.lt

2011 m. spalio 11 d. 15:12

Mes turime teisę turėti savo nuomonę ir ją garsiai reikšti, tačiau reikėtų vengti smurtą reiškiančių ir diskriminuoti kviečiančių žodžių, sako kalbininkas Antanas Smetona, pastebintis, kad dėl žodžių reikšmių kaitos ir „gaidys“ tampa keiksmožodžiu. Kartu su juo antradienį DELFI konferencijoje viešėjusi žurnalistų etikos inspektorė Zita Zamžickienė tikino, kad už nuomonę niekas niekada nebaudžia, tačiau už neapykantos skatinimą atsakyti reikia.

© DELFI (Š.Mažeikos nuotr.)

Ar viešojoje erdvėje kurstoma nesantaika, nustatinėja žurnalistų etikos inspektorius. Inspektorius sprendimus priima atsižvelgdamas į kalbos ekspertų nuomonę. Vertinti internete rašomus komentarus tenka ir A. Smetonai.

„Gaidys“ gali tapti keiksmožodžiu

„Žodis žvirbliu išlekia, jaučiu sugrįžta“, - seną patarlę priminė Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto dekanas A. Smetona. Pasak kalbininko, neapykantos skatinimas galimas ir žodžiu – čia susiduriame su žodine veika.

Žmonės kalba trimis tikslais - norėdami informuoti (pasakoju, kas nutiko), ką nors paveikti (paduok, paimk, nunešk, paliepk) arba patirti estetinį malonumą (sakau tostą).

„Su tuo ką nors paveikti ir informuoti ir yra didžiausia problema - kaip tai atskirti? Be jokių abejonių, mes turime teisę turėti savo nuomonę ir ją garsiai reikšti. Bet ar turime teisę sakyti: nužudyk, užmušk, nušauk, išstarkuok šikną ir dar žiauriai“, - kalbėjo A. Smetona.

Jis atkreipė dėmesį į teisinę problemą: jeigu žmogus pasakė „Nušauk gėjų!“, turi būti nubaustas ir greičiausiai bus nubaustas. „Seimo narys išsitraukęs šautuvą ir paaiškinęs per televiziją, kad šaus tiems patiems gėjams į užpakalį, nubaustas nebuvo, nors jo raginimas, kadangi jis yra Seimo narys, yra daug paveikesnis“, - pastebėjo kalbininkas.

„Blemba“ - keiksmazodis

Antanas Smetona
© DELFI (K.Čachovskio nuotr.)

Pasak A. Smetonos, stipriausi išsireiškimai yra keikimasis ir raginimas naikinti įvairiomis formomis. Ypač baisūs sulyginimai su nacių arba žinomo generolo veikla.

„Kalbant apie silpniausius išsireiškimus, pridėkite pradžioje frazę „kas galėtų paneigti...“, arba „manau...“, ir bus dažnu atveju sunku atskirti nuomonę nuo

raginimo arba skatinimo“, - aiškino A. Smetona. Jis patarė vengti smurtą reiškiančių ir diskriminuoti kviečiančių žodžių: uždaryti į kalėjimą, išvežti, pasodinti į kalėjimą.

„Pastebėjau, kad bet koku žodžiu galima įžeisti žmogų: kai kuriems „gaidys“ - normalus žodis, o kai kuriems - mirtinas įžeidimas“, - atkreipė dėmesį DELFI skaitytojas.

A. Smetona pastebėjo, kad kalboje vyksta žodžių reikšmių kitimo procesas. „Ir pats gražiausias lietuviškas paukštis gaidys dėl to tampa kone keiksmazodžiu. Bet jeigu visa visuomenė pradeda vartoti kone kalėjimo žargoną, tai gali taip anksčiau arba vėliau nutikti, kad žodis gaidys gali tapti nevertotinu žodžiu, keiksmazodžiu“, - sakė kalbininkas.

Jis pastebėjo, kad atvirkščias procesas stebimas su žodžiu „blemba“. Daug kas jo nelaiko keiksmazodžiu, tačiau realiai jis yra keiksmazodžio „blet“ trumpinys.

Z. Zamžickienė: už žodžius atsakyti reikia

Zita Zamžickienė
© DELFI (K.Čachovskio nuotr.)

DELFI skaitytojai teiravosi, ar adekvatu žmogų, savo nuomonę komentaruose išreiškusiam kad ir nelabai tinkamais žodžiais, bausti kompiuterio atėmimu.

„Už nuomonę niekas niekada nebaudžia. O už žodžius atsakyti reikia... Mes manome, kad

bausmės už neapykantos skatinimą yra adekvačios, jų dydį nustato teismas“, - sakė žurnalistų etikos inspektorė Z. Zamžickienė.

Pasak Z. Zamžickienės, viešiesiems asmenims turėtų būti taikomas didesnis atsakomybės laipsnis, nes jų poveikumas yra didesnis. Kiekvienam politikui ji patarė paskaityti retorikos vadovėlį.

„Ar bausite politikus, kurie viešai kursto neapykantą, pavyzdžiui, seksualinėms mažumoms net kalbėdami Seimo tribūnoje? Jų neapykantos kalba turi rimtesnes pasekmes, todėl nereikėtų apsiriboti tik interneto portalų komentatorių gaudynėmis...“, - pastebėjo DELFI skaitytojas.

Inspektorės teigimu, vienintelis kelias - piliečiams būtų aktyviems ir dėl tokių Seimo narių ar kitų politikų pasisakymų rašyti skundus prokuratūrai kaip ir dėl eilinių piliečių.

Žurnalistų etikos inspektorius tarnybai daugiausia tenka tirti skundus dėl nesantaikos kurstymo homoseksualių asmenų, žydų ir čigonų atžvilgiu. Nuo 2010 metų tarnybai reikėjo įvertinti apie 1 tūkst. interneto komentarų.

The logo for DELFI, consisting of the word "DELFI" in a bold, sans-serif font. The letters "D", "E", "L", and "F" are blue, while the letter "I" is yellow.